

Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 43 (2015)

Léfebvre Rémi et Roger Antoine (επιμ.), *Les partis politiques à l'épreuve des procédures délibératives*, Presses Universitaires de Rennes, 2009, 217 σελ.

Δημήτριος Κοσμόπουλος

doi: [10.12681/hpsa.14414](https://doi.org/10.12681/hpsa.14414)

Copyright © 2017, Δημήτριος Κοσμόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κοσμόπουλος Δ. (2017). Léfebvre Rémi et Roger Antoine (επιμ.), *Les partis politiques à l'épreuve des procédures délibératives*, Presses Universitaires de Rennes, 2009, 217 σελ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 43, 173–175. <https://doi.org/10.12681/hpsa.14414>

οδηγό για τον μελετητή. Η έλλειψη αυτή, ωστόσο, δεν μειώνει στο ελάχιστο την αξία της συμβολής του συγκεκριμένου τόμου στον εμπλουτισμό του φιλοσοφικού στοχασμού αναφορικά με τις δύσκολες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής μας.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΛΤΣΑΣ

LÉFEBVRE RÉMI et ROGER ANTOINE (επιμ.), *Les partis politiques à l'épreuve des procédures délibératives*, Presses Universitaires de Rennes, 2009, 217 σελ.

Το εν λόγω συλλογικό έργο συνεισφέρει στο διάλογο αναφορικά με το ζήτημα των διαδικασιών διαβούλευσης στο εσωτερικό των πολιτικών κομμάτων το οποίο φαίνεται να προσελκύει σταθερά το ενδιαφέρον στην πολιτική επιστήμη.

Οι συγγραφείς εκκινούν με την παρατήρηση ότι οι διαβουλευτικές διαδικασίες είναι πλέον παρούσες στα πολιτικά κόμματα και αποτελούν αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Ο βασικός άξονας της προβληματικής τους συνίσταται στο να κατανοηθούν οι συνθήκες που καθιστούν δυνατή την εισαγωγή και θεσμοποίηση τέτοιων διαδικασιών, θέτοντας υπό αμφισβήτηση μια εξελικτική ή εξιδανικευμένη ερμηνεία της κομματικής λειτουργίας. Μία τέτοια προσέγγιση τοποθετείται επίσης κριτικά απέναντι σε διάφορες έννοιες όπως «εσωκομματική δημοκρατία», «διαβουλευτικό πρόταγμα», «συμμετοχική δημοκρατία», οι οποίες χρησιμοποιούνται από τα πολιτικά κόμματα ή και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ώστε να αιτιολογήσουν και να νομιμοποιήσουν τις αντίστοιχες πρακτικές και διαδικασίες. Έτσι, σύμφωνα με τους συγγραφείς, καθώς οι παραπάνω έννοιες είναι αφενός ισχυρά σηματοδοτημένες σε συμβολικό επίπεδο και, αφετέρου, αρκετά ασαφείς από άποψη περιεχομένου, αποτελούν περισσότερο εμπόδιο παρά αναλυτικό εργαλείο για την κατανόηση της εξάπλωσης των διαβουλευτικών διαδικασιών στο εσωτερικό των πολιτικών κομμάτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο βασικός στόχος του βιβλίου δεν είναι η αξιολόγηση των παραπάνω διαδικασιών με βάση ένα ιδεατό τύπο εσωκομματι-

κής ή συμμετοχικής δημοκρατίας, αλλά η ψηλάφηση των συνθηκών εκείνων που καθιστούν δυνατό το «κύμα διαβούλευσης».

Ένα πρώτο συμπέρασμα από την παρατήρηση και ανάλυση της εγκαθίδρυσης των διαδικασιών διαβούλευσης είναι ότι η εισαγωγή τους στην εσωκομματική ζωή αποτελεί διακύβευμα μεταξύ εσωκομματικών και εξωκομματικών «παικτών» (Laurent Olivier, Lefebvre Rémi). Για παράδειγμα, οι προκριματικές εκλογές του Σοσιαλιστικού Κόμματος Γαλλίας το 2007 για την ανάδειξη υποψήφιου Προέδρου της Δημοκρατίας αποτελούν πεδίο όπου οι υποψήφιοι/ες, όπως η Ségolène Royal παραδείγματος χάρη, χρησιμοποιούν -εν τη απουσία ισχυρών ερεισμάτων στο οργανωμένο κόμμα- διαδικασίες διαβούλευσης και εργαλεία επικοινωνίας, υποστηριζόμενες/οι από εξωκομματικούς παράγοντες, όπως «δεξαμενές σκέψης» (think tanks), ώστε να υπερκεράσουν τους παραδοσιακούς τρόπους ελέγχου του σοσιαλιστικού κόμματος οι οποίοι βασίζονται στην αντιπροσώπευση, την ισχυρή επιρροή των ρευμάτων και την τοπική εγγραφή.

Επιπλέον, αντίστοιχες διαδικασίες φαίνεται να χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις όπως στη επαύριο μίας εκλογικής ήττας, όπου ανάλογες διαδικασίες αποτελούν, αφενός, παρότρυνση για ενδυνάμωση της στράτευσης και εγγραφή νέων μελών και, αφετέρου, στρατηγική νομιμοποίησης τόσο του ίδιου του κόμματος όσο και της ηγεσίας του. Ο νομιμοποιητικός αυτός χαρακτήρας διαγράφεται γλαφυρά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Saurugger Sabine). Έτσι, τα διαβουλευτικά εργαλεία, με αναφορά πάντοτε σε μια συμμετοχική και διαβουλευτική δημοκρατία, καθώς και τα καλέσματα προς τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με σκοπό να νομιμοποιήσουν τη λειτουργία τους στην οποία είναι εμφανής η έλλειψη αντιπροσωπευτικότητας λόγω της σχεδόν πλήρους απουσίας των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων σε αυτήν. Το πρόταγμα της διαβούλευσης διεκδικείται επίσης από τους «εκτός των τειχών» (outsiders) μιας κομματικής οργάνωσης οι οποίοι, διαθέτοντας συρρικνωμένους πόρους σε θεσμικό-οργανωτικό επίπεδο, προτάσσουν και βασίζονται σε πόρους κοινωνικού και εκπαιδευτικού κεφαλαίου ώστε να ανατρέψουν τους συσχετισμούς δύναμης σε εσωκομματικό επίπεδο. Τα παραπάνω παραδείγματα φανερώνουν ότι η εδραίωση των διαβουλευτικών διαδικασιών αποτελεί ανοιχτό διακύβευμα που

διαφέρει από το ένα πολιτικό κόμμα στο άλλο, καθώς η υιοθέτησή τους εξαρτάται από τους εκάστοτε «παίκτες» και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Ένα τελευταίο σημείο το οποίο σταχυολογούμε καθώς επανέρχεται στα διάφορα δοκίμια είναι η τάση μεταλλαγής των χαρακτηριστικών της στράτευσης σε συνάρτηση με τα παραπάνω φαινόμενα. Σε έναν πρώτο βαθμό παρατηρείται συνάρθρωση αντιπροσωπευτικών και διαβουλευτικών διαδικασιών. Η εισαγωγή των τελευταίων συμβάλει στην παραγωγή ενός αποστασιοποιημένου και εξατομικευμένου ακτιβισμού όπου ο ρόλος των μελών είναι κυρίως να γνωμοδοτούν επί συγκεκριμένων θεμάτων υιοθετώντας αντίστοιχες, τεχνικές κατά βάση, απόψεις. Επιπλέον, η υπερτίμηση του προφορικού και συγκροτημένου λόγου συμβάλλει στην «διανοητικοποίηση» (intellectualisation) της στράτευσης, γεγονός που αυξάνει τις δυσκολίες ένταξης και παραμονής μελών με χαμηλότερο κοινωνικό κεφάλαιο. Τέλος, η «κουλτούρα του διαλόγου» δεν σημαίνει απαραίτητα και δημοκρατικοποίηση της εσωκομματικής ζωής όπου με βάση το παράδειγμα των συνεδρίων του Εργατικών στο Ηνωμένο Βασίλειο (Faucher-King Florence) η συνεισφορά και συμμετοχή των μελών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής σε σχέση με τις κομματικές ελίτ είναι στην καλύτερη περίπτωση περιορισμένη.

Συμπερασματικά, το βιβλίο προσφέρει μια προσέγγιση των διαβουλευτικών διαδικασιών από πολλαπλές σκοπιές, επικεντρώνεται ωστόσο στην πλευρά των «παικτών», των πόρων που διαθέτουν και των στρατηγικών που αναπτύσσουν. Η ποικιλία των παραδειγμάτων και των επιπέδων συζήτησης, καθώς και η σύνδεσή τους με τη διεθνή βιβλιογραφία, συνεισφέρουν στη ψηλάφηση μιας σύγχρονης πραγματικότητας που παραμένει αρκετά ρευστή και δύσκολη στην αποκρυπτογράφησης της, εξού και η έλλειψη θεματικής διαίρεσης των επιμέρους κειμένων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΣ